

Навчання для інформаційної доби: сучасні інноваційні технології в урочний та позаурочний час

Тетяна ЯРМОЛЕНКО,

вчитель географії, старший учитель, керівник клубу «Дебати»

Сучасний світ найбільших за всю історію людства обсягів інформації став надзвичайно складним для індивіда. Стрімко зростає кількість створюваної інформації, прискорюються різноманітні зміни в житті суспільства. Зрозуміло, що й методи навчання мають змінюватися, щоб відповідати вимогам часу. Сьогодні найважливішим є вибір для навчання таких методів, які мають дати змогу учням краще опанувати знання.

Мета статті – розглянути взаємозв'язок між модульно-розвивальною і дебатною технологіями як провідними інноваціями періоду інформаційної доби.

Для вчителя Школи майбутнього справжнім відкриттям є ознайомлення з психомистецькою технологією модульно-розвивального навчання А.Фурмана [3]. Вона складається з певних систем операцій і взаємодій усіх учасників навчального процесу, потребує детального проектування дій не тільки вчителя, а й насамперед того, хто навчається. Застосування цієї технології сприяє розвитку критичного мислення як однієї з передумов формування духовного світу учня, дає змогу прагнути вершин розумової, соціальної і духовної зрілості, позбутися шаблону буденності педагогічної праці та командно-адміністративної доктрини галузі освіти, орієнтує на розвиток учителя як творця власних педагогічних технологій.

Технологія модульно-розвивального навчання допомагає віднайти шляхи виховання висококультурної людини, зорієнтованої на усвідомлення етнічно-національного досвіду, що є засадами організації педагогічної діяльності в умовах роботи Школи культури здоров'я – Школи майбутнього:

- важлива роль надається психолого-педагогічному змісту розвивальної взаємодії. Міні-модуль як складова розвивальної взаємодії педагога й учня відрізняється від традиційного уроку психолого-педагогічними параметрами;

- на кожному етапі модульно-розвивального процесу сповна використовується ментальний досвід учня. Учень є рівноправним партнером учителя в опануванні та поширенні культурного досвіду завдяки наданим широким соціально-психологічним повноваженням;

- особистісний потенціал змінюється завдяки культурно-зорієнтованій внутрішньомотивованій освітній діяльності учня, що сприяє розвитку його здібностей; зміст проектується і втілюється в соціокультурний простір окремого змістового модуля з урахуванням закономірностей збалансованого психологічного розвитку особистості;

- контроль здійснюється неперервно через динаміку конкретного психолого-педагогічного змісту розвивальної взаємодії, за допомогою учнівських засобів рефлексії і самоконтролю та з використанням об'єктивних систем оцінювання;

- помилкова дія є обов'язковою умовою успішного навчання, що забезпечує неперервну пошукову активність учня. Помилковий результат, крім екзаменаційного, може бути виправленим після додаткової роботи [2].

Мабуть, немає такого учня, який не хотів би відчувати себе актором, роль якого була б вагомою у сюжеті та дозволяла відчувати дійство повним і завершеним. Тому на таких заняттях співпраця з учнями характеризується сплесками й угасанням, цілісністю і послідовністю етапів. При цьому відбувається прямий вплив на емоційну, розумову, моральну і духовну сферу особистості; забезпечується розуміння природи об'єкта, пізнання природи людини, суспільства тощо; наявний драматизм розвивальної педагогічної взаємодії (подив, напруження, переживання). Максимально повно використовуються можливості впливу комунікативно-технічних засобів на психіку учнів [3].

Отже, навчання за модульно-розвивальною системою осмислюється як цілісний (від установки до рефлексії) процес освітньої діяльності, що постає внаслідок вольового рішення особистості утвердити себе в навколишньому світі і підтримується бажанням подолати конфлікт між недосконалістю

власного інтелектуального чи духового досвіду та вимогами соціокультурної практики (див. мал. 1).

Модульно-розвивальна технологія в нашому початковому закладі як Школі культури здоров'я (НВО №136 м. Дніпропетровська) є базовою основою, що дає можливість учням швидко оволодівати сучасними інноваційними засобами здобуття знань. Такими є навчальні дебати. Дебатування сприяє залученню до незалежного мислення. Вальдо Вільховіт зауважував, що мислення є найважчою справою у світі. І це справді так. Учень може вивчити цілий академічний курс і не сформував жодної оригінальної думки.

Мислення складається з пошуку нових зв'язків між окремими думками – новими для мислення, але не обов'язковими для інших. Учасники нашого гімназійного клубу дебатерів зважають на те, що саме дебати навчають їх слухати і мислити. Вони слугують засобом залучення учнів до процесу набуття важливих життєвих навичок і компетентностей. Дебати дають волю розуму і душі людини для відкриття нових світів і нових ідей, це шлях для продукування учнями власних думок, стимулюють розвиток критичного мислення. Озброєні здобути на модульно-розвивальних заняттях уміннями і навичками учні включаються в дебатний процес і вдосконалюють швидкість алгоритму мислення, навички для розвитку незалежних вільних думок і діалогів. Дебати доцільно використовувати як на модульних заняттях, так і в позаурочний час, оскільки вони надають змогу опанувати зміст так само, як і розвивати мислення, потребують розвитку навичок володіння та застосування інформації [3]. Дебатер має досліджувати і розуміти різні аспекти проблеми, навчатися того, як збирати інформацію та організовувати її для своїх потреб.

Дебатування як процес є динамічним, гнучким і рухливим. Кожен опонент використовує певні аргументи, очікувані від нього або зовсім неочікувані. Під час кожної дискусії необхідно встановлювати зв'язки між аргументами, підсилюючи свої позиції. Дебатери беруть участь у змаганнях проти інших у царині ідей, співпрацюючи під час цих спроб з командою й однокласниками, аби навчитися бути конкурентоспроможними. Учасники процесу повинні критично аналізувати та реконструювати ідеї своїх опонентів, що дасть змогу набути навичок цієї діяльності в подальшому житті.

Модульно-розвивальна і дебатна технології навчання тісно пов'язані між собою, доповнюють одна одну в умовах роботи Школи майбутнього – Школи культури здоров'я. Їх використання сприяє навчанню учнів швидко формулювати та репрезентувати ідеї. Спостерігаючи за дебатерами, відзначаємо, що вони, зазвичай, мають на заняттях власне ставлення до подій і явищ, які вивчаються, інакше оцінюють поняття, положення та заперечення, шукають чіткіші та точні формулювання, добирають більшу кількість аргументів, доказів, під час своїх відповідей використовують додаткові засоби переконання:

жести, міміку, особливу інтонацію, логічний наголос на змістовних, опорних моментах, узагальнюють. Такі учні вміють не просто слухати, а й чути, виділяючи головне в словах учителя, однокласників, визначаючи на слух сильні та слабкі аспекти промови. Вибудовуючи свою відповідь, вони використовують інформацію, отриману від співрозмовника, грамотно і логічно аналізують її, тобто відповідають опоненту, а не захоплюється лише власним баченням проблем [4].

Для вчителя географії природничі дисципліни мають великий потенціал для проведення дебатів. Суперечки щодо екологічної політики, токсичності забруднюючих агентів, можливості наукового доведення таких подій, як глобальне потепління чи озонові дірки, можуть стати цікавими питаннями для учнів. Теми «Цінність природних багатств – у їхньому використанні», «Сила науки небезпечна», «Генетично модифіковані культури врятують людство» викликають великий інтерес учнів. Духовно-естетичний міні-модуль, який є завершальною частиною навчального модуля, дає можливість підбити логічний підсумок за темою, що вивчалася.

Дебати на заняттях з природничих дисциплін відіграють велику роль, заохочуючи учнів розмірковувати про етичну відповідальність за наукові дослідження та їхні наслідки, які іноді бувають і небезпечними. Така форма роботи заохочує дітей аналізувати питання з різних поглядів, відкрити для себе ідеї, на які раніше вони могли не зважати, та сумніватися в істинності загальновідомих фактів.

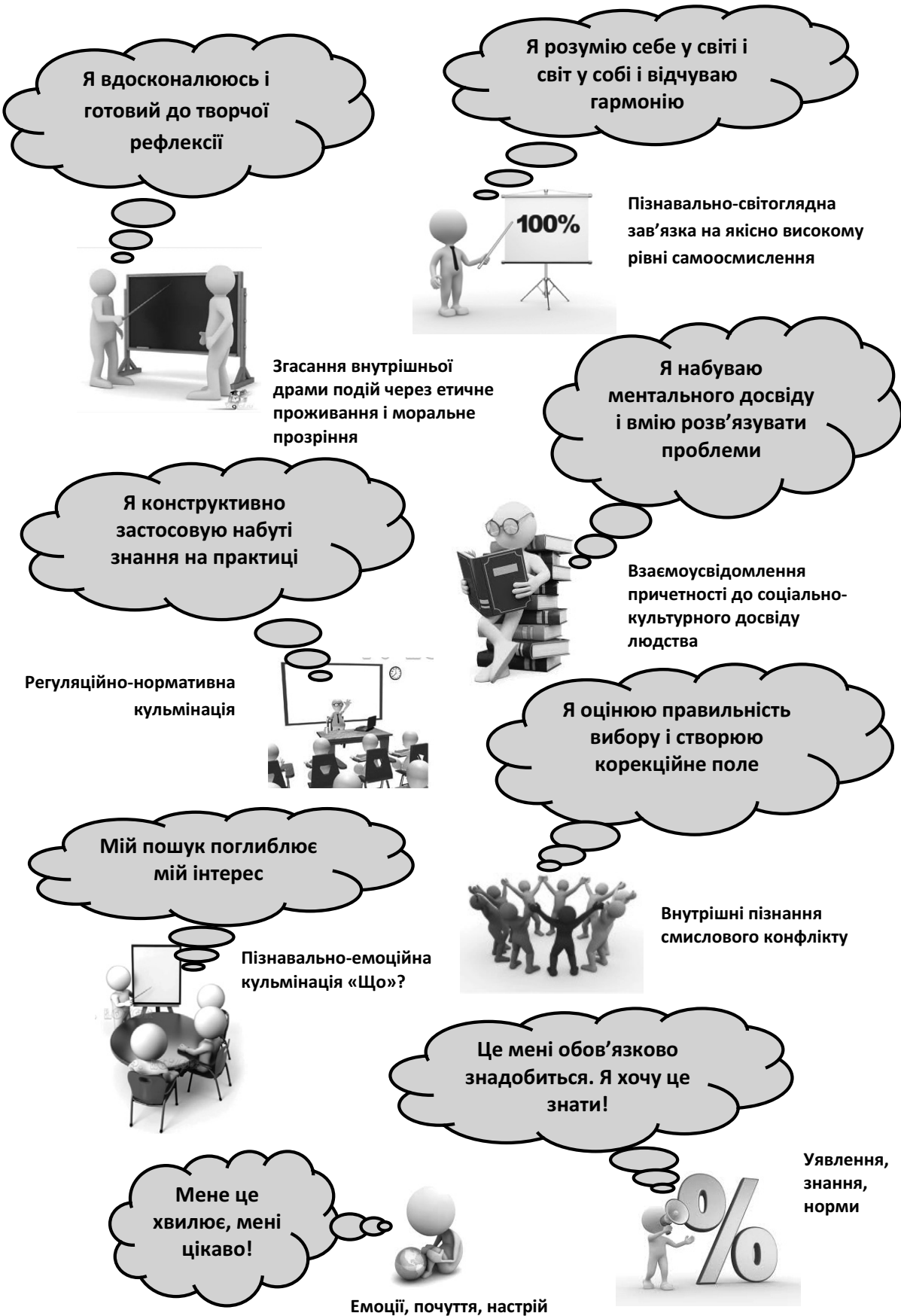
Основною ознакою дебатів є демократичність, оскільки їх формат передбачає чесність, рівність можливостей, повагу до опонента, толерантність і, водночас, розвиток критичного мислення [там само].

Учасники дебатів розуміють, що їм доведеться відстоювати те, про що вони знають дуже мало або зовсім не знають, і починають самостійно досліджувати проблему. Вчитель може сприяти цьому процесу, навчаючи учнів дослідницьких умінь, надаючи інструментарій, що знадобиться для вивчення більшості навчальних тем.

Отже, дебати як педагогічна технологія дають змогу відповісти на безліч питань і гармонійно втілюються в систему навчально-виховного процесу.

Література

1. Маслоу А. Психологія бытия / А. Маслоу. – М., 1997. – 315 с.
2. Пометун О.І. Основи критичного мислення: Навчальний посібник для учнів старших класів загальноосвітньої школи / О.І. Пометун, Л.М. Пилипчатина, І.М. Сущенко, І.О. Баранова. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. – 216 с.
3. Фурман А.В. Модульно-розвивальне навчання: принципи, умови, забезпечення / А.В. Фурман. – К.: Правда Ярославичів, 1996. – 339 с.
4. Шнайдер Альфред. Навчання через дебати: різноманітність поглядів / Переклад з англ. / Альфред Шнайдер,

Малюнок 1

Відгуки учасників проєкту

Є на Землі таке місце...

Є на Землі таке місце, де завжди приємно і затишно, тобі посміхаються та щиро бажають добра. Ти, як вічна дитина-учень, рухаєшся коридорами та поверхами і щомиті згадуєш своє шкільне минуле. У ньому немає місця фальшивим почуттям, злості й образам, а є те, що має бути в щасливої дитини. Ми – виявляється! – тепер теж учителі, і вже наша черга дарувати дітям добро та турботу, надію і впевненість у своїх силах, любов і радість пізнання світу.

Хтось вважає, що бути вчителем просто, як два плюс два. У кожній професії є свої складнощі і позитиви, але... Бути вчителем у гімназії №136 – це, мабуть, доля, а не професія. І коли постало нагальне питання, де і як здобувати кваліфікацію, не було жодних сумнівів – тільки тут, де коридорами блукає моє дитинство, у HBO №136. Тут наші учителі, тут ми, і тут тепер наші діти.

Наші діти – це наша надія на краще, наше сьогодення і наше майбуття. Ми впевнені, що освіта, здобута саме тут, – запорука успіху. Навчаючись саме в цьому закладі, наші сини й доньки набувають корисний і цінний досвід – спілкування, самовираження, поваги, вміння навчатися та допомагати іншим.

...Мабуть, саме тому хочеться повертатися сюди знову і знову.

Галина ІВАНЬКОВА,
вчитель математики

Максвел Шнурер; за заг. ред. О.І. Пометун; пер. Н.М. Гупан, Т.І. Клекота. – К.: БФ «Вчителі за демократію», 2010.

Анотації

Тетяна ЯРМОЛЕНКО

Навчання для інформаційної доби: сучасні інноваційні технології в урочний та позаурочний час

У статті розглядається питання доцільності використання сучасних інноваційних технологій, зокрема модульно-розвивальної і дебатової як пріоритетних у системі сучасного навчання. Акцентується на тому, що застосування цих технологій сприяє розвитку образно-критичного мислення як однієї з передумов формування духовності учнів. Доводиться, що вдале поєднання елементів навчального модуля і дебатової забезпечує розумовий, духовний, і соціальний розвиток особистості.

Ключові слова: психомистецька технологія модульно-розвивального навчання, дебати, міні-модуль, образно-критичне мислення.

Татьяна ЯРМОЛЕНКО

Обучение для информационной эпохи: современные инновационные технологии в урочное и внеурочное время

В статье рассматривается вопрос о целесообразности использования современных инновационных технологий, в том числе модульно-развивающей и дебатової как приоритетных в современной системе обучения. Акцентируется на том, что использование этих технологий способствует развитию образно-критического мышления как необходимого условия для формирования духовности учащихся. Доказывается, что умелое сочетание элементов учебного модуля и дебатової обеспечивает умственное, духовное и социальное развитие личности.

Ключевые слова: психолого-культурологическая технология модульно-развивающего обучения, дебати, мини-модуль, образно-критическое мышление.

Tetyana YARMOLENKO

The education in the information period: modern innovative technologies during the lessons and done outside of class hours

In the article there is discussed the question of the appropriateness of the use of modern innovative technologies, namely the module-developmental and debate, as a priority in the system of education during the current information age. The attention focuses on the fact that usage of these technologies contributes to developing imaginative and critical thinking as a necessary condition for the formation of spirituality of students. And it is also shown that the skillful combination of items in the learning module and debate allows you to reach the heights of mental, spiritual and social maturity through the elimination of the phenomenon of everyday pedagogical work.

Keywords: psychological and cultural technology of modular and developmental education, debate, mini module, figurative and critical thinking.